

- Van den Hauwe, J., M. Stevens & W. Schrauwen (1999). "Taalbeleid op de lagere school: een brede aanpak". In: *Vonk*, jg. 29, nr. 5, p. 3-19.
- Wyns, L. (2005). "De Babylonische spraakverwarring voorbij: een visie op een integraal (taal)beleid". In: *Vonk*, jg. 35, nr. 1, p. 3-16.

Noten

¹ Deze tekst is een beknopte versie van een bijdrage die verscheen in: De Hert, W. (red.) (2008). *Taalbeleid in de praktijk. Een uitdaging voor elke secundaire school*. Antwerpen: Plantyn.

² Zie de bijdrage van Geertruide Devillé, HSN 2008.

Ronde 2

Geertruide Devillé
Nascholing Brussel
 Contact: Nabru.gd@skynet.be

De verteltas

1. Een korte geschiedenis

Neil Griffiths is een ervaren verteller. Hij introduceerde de 'story sack' voor het eerst in het Verenigd Koninkrijk. De 'Story Sack' ontstond vanuit een behoefte om (voor)leesactiviteiten te stimuleren en het (voor)lezen te koppelen aan een leuke ervaring vol fijne herinneringen. Het hoofddoel was plezier te beleven aan boeken en aan het (voor)lezen ervan. Intussen worden de 'story sacks' – ook in het Verenigd Koninkrijk – op allerlei manieren aangewend, onder andere als project om ouders en verzorgers te helpen in het ontwikkelen van basisvaardigheden in de beleving rondom boeken. Een 'betrokken' beleving vol 'welbevinden' is een basisvoorwaarde om van het kind een lezer te maken. Aan die basisvoorwaarde moet worden voldaan voor we een antwoord kunnen geven op de vraag 'hoe leer ik een kind (technisch) lezen?'

De idee van de verteltas is vanuit het Verenigd Koninkrijk via Nederland stilaan doorgestroomd naar Brussel en Vlaanderen. De oorspronkelijke 'story sack' kreeg in Nederland een nieuw elan van de Stichting Nederlands Kenniscentrum Verteltassen¹ door de toevoeging van het aspect ouderparticipatie. In Brussel breiden we het gegeven nog iets uit door de verteltasmethodiek in het bredere kader van taalbeleid te plaatsen.

2. De verteltas / algemeen

Een verteltas is een mooie, opvallende stoffen tas met daarin als belangrijkste item een prentenboek. Het thema van het prentenboek wordt verder 'uitgewerkt'. Dat gebeurt door de tas verder aan te vullen met een informatief boek, (eventueel) een audio- of videocassette, een cd of dvd, een spelletje en allerlei voorwerpen die aansluiten bij het prentenboek en bij het thema horen. Deze tas gaat met de kinderen en hun ouders mee naar huis. Het is de bedoeling dat deze materialen interactie tussen kinderen en ouders uitlokken. Om dit zo optimaal mogelijk te laten verlopen, stoppen we ook een suggestiekaart met tips voor de ouders in de tas. Afhankelijk van de omstandigheden wordt naast een Nederlandstalige kaart ook een fiche in een andere taal (Turks, Spaans, etc.) en/of met pictogrammen meegeven.

Uit de bovenstaande beknopte beschrijving blijkt duidelijk dat de verteltas een middel is en geen doel op zich. De verteltas heeft als hoofddoel het (voor)lezen thuis te stimuleren, waardoor de taalontwikkeling in de eigen taal en het Nederlands bevorderd wordt. Daarnaast is het een aantrekkelijk instrument om ouders te betrekken bij het klas- en schoolgebeuren en hen te ondersteunen bij het opvoedingsproces en de algemene ontwikkeling van hun kind. Dit gebeurt door twee bewegingen op gang te brengen. Enerzijds wordt de verteltas gemaakt mét de ouders (ouderparticipatie op school) en anderzijds worden materialen die kunnen helpen in de ontwikkeling van kinderen in de thuissituatie binnengebracht.

3. De verteltasmethodiek

Het is uitgesloten dat 'verteltassen' als product gecommercialiseerd worden. Het is eerder een concept dat via een proces leidt tot een product. Op zich is het product (de tas zelf) weer een middel om een proces op gang te brengen. De invulling van een verteltas is heel afhankelijk van specifieke kenmerken die eigen zijn aan de school en de buurt waarin de school zich bevindt. Ze is ook afhankelijk van de doelen die je als school prioritair wil nastreven. Voor en met welke leerlingen wil je werken? Wat is hun ontwikkelings- en taalniveau? Welke ouder-doelgroep wil je bereiken: een specifieke deelgroep of alle ouders? Wat kan en mag je van (anderstalige) ouders verwachten? Welke (interculturele) thema's wil je aansnijden? Welke 'boodschap' wil je brengen? Hoe ga je om met de heterogeniteit in de oudergroep? Wie bepaalt de keuze (kwaliteitsnormen) van de prentenboeken en de materialen? Zoek je bewust naar een evenwicht tussen opvoeding en ontspanning? Hoe 'meertalig' maak je een tas? Past een en ander in het gevoerde taalbeleid van de overheid, de school?

Zoals eerder gesteld, bereik je met de verteltasmethodiek via de ouderparticipatie een hoger doel dan alleen het stimuleren van de taalontwikkeling van het kind en het voorlezen thuis. De verteltassen die in de klas en thuis gebruikt worden, zijn producten die door ouders en leraren zijn gemaakt en samengesteld.

De ouderbetrokkenheid en -participatie heeft echter op nog meerdere niveaus plaats:

- ouders maken en onderhouden verteltassen;
- ouders kunnen betrokken worden bij het uitlenen (en nakijken) van de verteltassen;
- ouders kunnen 'verteltassessies' houden met de kinderen op de school;
- de verteltassen worden aan de ouders meegegeven (in principe niet aan de kinderen);
- ouders zetten samen met hun kind op school rond een verteltas, een boek, een activiteit op;
- een heen- en weerschriftje bevordert ook de communicatie tussen ouders en school/klas, tussen thuis en school.

Dat alles vraagt zowel van het schoolteam als van de ouders een volgehouden inspanning binnen een goed opgezette organisatie. Een en ander is niet te herleiden tot het 'ter beschikking hebben' van een aantal tassen voor een klas. Het is niet te vergelijken met of mag niet opgevat worden als een 'bibliotheekstelsel'.

De verteltasmethodiek moet door het hele (school)team gedragen worden omdat de methodiek slechts op deze manier kan slagen in zijn opzet. Bovendien moet binnen het team over een en ander ernstig nagedacht worden, zowel op inhoudelijk als op organisatorisch vlak. Hoe introduceer je het project bij de ouders? Wie neemt wat voor zijn rekening? Hoe organiseren we workshops? Hoe werkt het uitleensysteem? Wat vraag je aan ouders? Wat bied je hen? Kan je inspelen op de thuissituatie van de kinderen, rekening houdend met hun cultuur, de privacy, etc.?

Uit bovenstaande vragen blijkt dat de draagwijdte van de verteltasmethodiek veel verder reikt dan het louter aanbieden van verteltassen. Vandaar dat het project binnen het kader van (school)taalbeleid moet worden geplaatst. Het kan ook een stap betekenen op weg naar de 'brede' school.

4. De verteltasmethodiek en taalbeleid

De verteltas is een ideaal middel om het gevoerde taalbeleid concreet mee vorm te geven. Bijna alle pijlers of werkterreinen worden door het project aangesproken. Hieronder het kader (de werkterreinen) en de link met de methodiek.

1. De buurt- en schoolkenmerken zullen bepalend zijn voor de keuze van de boeken, het uitwerken van de verteltasmethodiek en de graad van ouderparticipatie bij het aanmaken van de tassen, etc.
2. De onderwijsvisie, de opdracht en de eigenheid van de school kunnen keuzes bepalen: de keuze van de thema's en de boeken, het materiaal dat in de verteltas wordt gestopt, etc.
3. De verteltasmethodiek kan deel uitmaken van een onthaalbeleid (bv. kinderen die later instromen, langer afwezig zijn, anderstalige nieuwkomers).
4. De verteltas is inhoudelijk afgesteld op het uitlokken en ontwikkelen van taal (Nederlands in de klas en/of een andere taal thuis). De verteltas sluit, wat betreft thema's, werkwijzen en activiteiten, aan bij wat in de klas gebeurt. Werkvormen die in de klas worden ingezet, worden via de materialen en de spelletjes ook thuis gebruikt. Het is tevens een middel om op verschillende vlakken met diversiteit om te gaan: een verteltas kan 'kind-gebonden' zijn en hoeft niet bepaald te worden door het gemiddelde groepsniveau.
5. Taal en communicatie buiten de klas: de verteltasmethodiek spoort de ouders ertoe aan (school)drempels te overbruggen. Er moeten duidelijke afspraken gemaakt worden onder andere over de taal die met de ouders wordt gesproken binnen de school – zeker in het bijzijn van de kinderen – en tijdens de ouderbijeenkomsten voor het maken van de verteltassen.
6. De verteltasmethodiek is een uitgelezen initiatief, een extra middel dat de (Nederlandse) taalverwerving (van zowel de kinderen als van de ouders) ten goede komt.
7. Het verteltasproject zorgt op een concrete en interactieve manier voor het verhogen van de deskundigheid van het team. Het geeft de school een aparte uitstraling die de school aantrekkelijk maakt, zowel voor ouders als voor nieuwe leerkrachten.

In scholen waar al een taalbeleidsplan ontwikkeld en geïmplementeerd werd, wordt de verteltas vaak gebruikt om bepaalde taalbeleidsdoelen binnen de hierboven aangegeven werkerreinen te verwezenlijken. Waar nog geen coherent taalbeleid werd ontwikkeld, kan de verteltas als speerpuntactie worden ingezet om 'al doende' tot een breder taalbeleid te komen. Nadenken over wat voor soort prentenboeken je in de tassen wil stoppen, brengt je naadloos bij discussies over waarden en normen, doet je nadenken over hoe je het best omgaat met de schoolspecifieke diversiteit en taalheterogeniteit, brengt buurt en school dichter bij elkaar, etc. Een concrete succeservaring werkt vaak meer motiverend dan weer een vergadering over de 'problemen'. Het leidt ook vaak tot

grotere cohesie en enthousiasme binnen een team. Zeker in regio's waar scholen voor grote uitdagingen staan, is dit meer dan welkom.

Referenties

- De Hoogh, J. & E. de Groot-Yadgar (2005). "Mag ik de verteltas van het lieveheersbeestje?" In: *De wereld van het jonge kind*, nr. 2, p. 162-165.
- Van Braak, J. & W. Schrauwen (2001). "Stappen op weg naar een taalbeleid op school". In: *Vonk*, jg. 31, nr. 2, p. 19-32.
- Van Braak, J., I. Ponjaert-Kristoffersen & P. Lambrecht (1998b). 'Mogelijkheden om een taalbeleid te ontwikkelen binnen het Brussels Nederlandstalig onderwijs'. In: E. Witte & A. Mares (red.). *Brusselse Thema's 6. Twintig jaar onderzoek over Brussel*. Brussel: VUB Press, p. 169-193.

Noten

1 Stichting Nederlands Kenniscentrum Verteltassen: www.verteltas.nl / Winnaar Taalunie Onderwijsprijs 2006.

Ronde 3

Evelien Gheeraert & Lut Bylois
Voorrangsbeleid Brussel
 Contact: vbb@ond.vlaanderen.be

Een krachtige leesomgeving via "Veilig Thuis": een dubbel spoor

1. Inleiding

Leren lezen slaagt het best als er niet alleen op school aandacht aan wordt besteed, maar ook thuis. In de Brusselse meertalige context is het niet zo evident dat ouders thuis met hun kinderen samen lezen. Heel wat kinderen verkeren in een thuissituatie waar geen sprake is van een leescultuur en/of van een leesondersteunend klimaat. En voor de meerderheid van de basisschoolleerlingen in Brussel is het Nederlands niet de taal die ze thuis spreken, waardoor ook het lezen in het Nederlands niet tot de